

Özellikle Mağduru Çocuk Olan Mükerrir Cinsel Suç Faillerine Karşı Toplumun Korunması Bağlamında Megan Kanunu Hakkında Soru ve Cevaplar*

*Selman DURSUN***

1. Megan Kanunu nedir, nasıl ortaya çıkmıştır ve neyi içermektedir?

Megan Kanunu, Amerika Birleşik Devletleri'nde 1996 yılında çıkarılan ve belirli cinsel suç faillerinin özel bir sicile kaydedilmesini ve özellikle bu sicil bilgilerinin kamuya paylaşılmasını içeren, bu hususta eyaletlere düzenleme yapma yükümü yükleyen federal bir kanundur. Kanunun amacını anlayabilmek için tarihi gelişiminden kısaca bahsetmekte yarar vardır.

Kanun tarihi gelişim olarak 1994 yılında New Jersey Eyaleti'nde gerçekleşen bir olaya dayanmakta ve ismini de bu olaydan almaktadır. Adı geçen eyalette Megan Nicole Kanka isimli yedi yaşındaki kız çocuğu, komşusu Jesse Timmendequas tarafından aldatılıp cinsel istismara maruz bırakıldıktan sonra öldürülmüştür. Yargılama sürecinde bu kişinin daha önce de mağdurları arasında çocukların bulunduğu cinsel suçlardan dolayı mahkûm olmuş ve ev arkadaşları da yine cinsel suç mahkûmiyeti olan kişiler olduğu anlaşılmıştır. Resmi mercilerin bu bilgilere sahip olmasına rağmen çevredeki aileleri

* Megan Kanunu hakkında detaylı bilgi için bkz.: *Selman Dursun*, Megan Kanunu (ABD.'nde Cinsel Suç Faillerinin Sicile Kaydı ve Sicil Bilgilerinin Kamuya Açıklanması), AÜEHFD., Cilt: VIII, Sayı: 1-2, 2004, s. 233-262. Makalenin güncellenmiş hali için *Füsun Sokullu-Akıncı*, Viktimoloji (Mağdurbilim), Ar. Gör. Selman Dursun'un Katkısıyla 2. Bası, 2008, s.208 vd.

** Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

uyarmamış olmaları büyük bir toplumsal tepkiye yol açmış ve böylece Megan Kanunu'na giden süreç başlamıştır.

Aslında Megan olayından çok önce birçok eyalet cinsel suç faillerinin özel bir sicile kaydedilmesini öngören kanunlara sahipti. Hatta 1994 yılında çıkarılan ve yine daha önce meydana gelen bir çocuk kaçırma olayına atıfla **Jacob Wetterling Kanunu** olarak anılan federal Kanun, küçüklere karşı işlenen belirli suçlardan veya cinsel şiddet suçlarından mahkûm olan kişilerin bilgilerinin sicile kaydedilmesini düzenlemekteydi. Ancak Megan olayının gündeme gelmesiyle birlikte bu kanunların yeterli olmadığı, zira cinsel şiddet saldırı olarak anılan tehlikeli cinsel suç faillerinin bilgilerinin dahi kamuya paylaşılmasını öngören herhangi bir hüküm içermedikleri yönünde eleştiriler yapılmaya başlandı. Bu düşünceyle ilk olarak olayın meydana geldiği New Jersey'de halkın kanun girişimi niteliğinde, belirtilen nitelikteki cinsel suç faileri hakkında toplumun bilgilendirilmesi amacıyla bir teklif hazırlanmış ve kısa sürede kanun haline gelmiştir. New Jersey kanunu diğer eyaletler ve nihayet Megan Kanunu'nun federal versiyonuna temel oluşturmuştur.

Halkın bu tepkisine bir cevap olarak Federal Megan Kanunu, küçüklere karşı işlenen belirli suçlarla birlikte cinsel suç faillerinin sicile kaydını öngören Jacob Wetterling Kanunu'nu değiştirmiştir. Böylece eyaletlerin, bilhassa çocuklara yönelik cinsel şiddet suçlarını işleyen failer hakkında sicile kayıt suretiyle sağladıkları bilgilerin, toplumun korunması bakımından gerekli olan kısımlarının (mağdurun kimliğine dair olanlar hariç) kamuya açılması öngörülmüştür.

Öte yandan 2003 yılında Megan olayına benzer şekilde, 22 yaşında bir üniversite öğrencisi olan Dru Sjodin, yine daha önce cinsel suç işlemiş ve fakat cinsel suçlar siciline kayıtlı olmayan bir fail tarafından kaçırılmış ve cinsel saldırı sonrasında öldürülmüştür. Bunu takiben 2005 yılında Amerikan Adalet Bakanlığı ülke çapında cinsel suçlulara dair bir internet veri tabanı oluşturmuş ve nihayet 2006 yılında yine daha önce gerçekleşmiş bir çocuk kaçırma ve öldürme olayına atfen **Adam Walsh Çocuk Koruma ve Güvenliği Kanunu** çıkarılmıştır. Söz konusu Kanun önceki kanunların getirdiği sicile kayıt ve esasen eyaletlerin takdirine bırakılan kamuya bildirim yükümlülüğünü daha da genişletmiş ve bu konuda kapsamlı düzenlemeler getirmiş-

tir. Daha önce çocuklara yönelik ve şiddet içeren cinsel suçlara ilişkin olan sicile kayıt yükümü, tüm cinsel suçları kapsar hale getirilmiş, cinsel suç faillerini işledikleri suçların ağırlığına göre üç dereceye ayırarak sicile kayıt yükümlülüklerini ve ömür boyu dahi olabilen kayıt süresini öngörmüştür. Kanunda sicil bilgilerinin kamuya paylaşılması hususunda da bu bilgilerin ülke çapında internet üzerinden kamuya açılması yönünde bir düzenleme yapılmış, bu amaçla daha önce oluşturulan internet veri tabanı, "Dru Sjodin" olarak adlandırılmak suretiyle ülke çapında cinsel suç faillerine dair kamuya açık bir internet sitesinde (www.nsopw.gov) yayınlanmaya başlanmıştır.

2. Bu Kanun'a benzer düzenlemeler başka hangi ülkelerde bulunuyor?

Cinsel suç faillerine özgü bir sicil tutulması, Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere, İngiltere, Avustralya, Kanada gibi ülkelerde mevcut olan bir uygulamadır. Ancak sicil bilgilerinin internet düzeyinde aleni olarak kamuya açılması, esas itibariyle Amerika Birleşik Devletleri'nde geçerli bir düzenlemedir. Diğer ülkelerde sicil bilgilerine ulaşım sınırlıdır veya yalnızca belirli kamu makamlarına bu yetki tanınmıştır.

3. Megan Kanunu'na benzer bir düzenleme Türkiye'de de yapılmalı mıdır?

Megan Kanunu Amerika'da da gerek siyasi gerekse kriminolojik ve hukuki açıdan yoğun eleştirilere maruz kalmış bir kanundur. Bu Kanunun toplumsal tepkileri karşılamak amacıyla çıkarıldığı, gerçek anlamda çocukları korumadığı, faillerin cezaevinde geçirdikleri sürelerin kısa olduğu, Kanun gereği yapılan bilgilendirmelerle panik duruma sokulan ailelerden, adeta polisiye görev üstlenmelerinin beklendiği, Kanunun bu mantığına göre çok daha tehlikeli diğer suçlarda da toplumun bilgilendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Kriminolojik açıdan tüm cinsel suç faillerinin sübyancı (pedofil) olup olmadıklarına göre ayırım yapılmaksızın aynı kategoride değerlendirilmesi ve bu şekilde damgalanmaları eleştirilmiş, bunun yerine tedavi tedbirlerine ağırlık verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Hukuki açıdan ise özellik-

le bilgilerin kamuya bildiriminin kişinin aynı fiilden dolayı ikinci kez cezalandırılması anlamını taşıdığı, kişileri kayıt süresi boyunca ilave bir yargılama olmadan halen tehlikeli olduklarını ima ederek damgaladığı, eski dönemlerdeki küçük düşürücü, ömür boyu damgalayıcı cezaları andırıldığı gibi gerekçelerle gerek eyalet gerekse federal düzeyde Anayasaya aykırılık iddiasıyla mahkemelerin önüne gelmiş, ancak bu davalar reddedilmiştir.

Bu çerçevede söz konusu kanunların ülkemizde uygulanabilirliğini değerlendirdiğimizde, özellikle sicil bilgilerinin internet gibi yaygın bir araçla kamuyla paylaşılmasını sakıncalı bulduğumuzu ifade etmeliyiz. Gerçekten de Amerikan Adalet Bakanlığının konuyla ilgili internet sitesine girildiğinde, herhangi bir isim veya adres bilgisi üzerinden birçok cinsel suç failinin fotoğrafına, şahsi bilgilerine, mahkûm olduğu suça dair verilere, güncel adresine ulaşabilmektedir. Her ne kadar bunun bir ceza olmadığı, toplumun korunması ve suçun önlenmesi açısından bir tedbir olduğu ileri sürülse de kişisel bilgilerin internet üzerinden ilgili-ilgisiz herkese açık hale getirilmesi, kişinin yeniden topluma kazandırılması noktasında amaca uygun olmadığı gibi, toplumu koruma amacıyla da orantılı değildir. Bu bilgilerin kötüye kullanılması her zaman mümkündür.

Sonuç olarak birçok ülkede olduğu gibi cinsel suç faillerine özgü ayrı bir sicil tutulması, hükümlülere tahliye olduktan sonra bir anlamda denetimli serbestlik tedbiri gibi belirli sürelerle bu bilgileri güncel tutmaları yükümlülüğünün getirilmesi ülkemiz açısından da önerilebilir. Bunun gerek kolluk kuvvetlerinin suçlulukla mücadelelerinde gerekse kişinin tekrar suç işlemesini önleme açısından katkı sağlayacağı açıktır. Ancak sicil bilgilerinin paylaşımı konusunda aleni paylaşım yerine, bazı cinsel suç failleriyle ve ilk planda ilgili kurumlarla sınırlı bir bilgilendirme düşünülebilir.

4. Böyle bir kanunun Türkiye’de uygulanmasının olumlu veya olumsuz yönleri neler olabilir?

Belirttiğimiz gibi söz konusu kanunların internet üzerinden ifşa edilmesine dair hükümleri, gerek kişilerin damgalanması sebebiyle yeniden topluma kazandırılmalarını olumsuz etkilemesi gerekse

güncel bilgilerin, kişilerin intikam amacıyla öldürülmesine kadar varabilecek şekilde kötüye kullanılması tehlikesini barındırması açısından öne çıkan olumsuzluklardır. Ülkemizde niteliği, süresi ne olursa olsun herhangi bir adli kaydın dahi resmi ya da özel sektörde kişilerin önüne kolaylıkla engel olarak çıkarılabilmesi, diğer taraftan “kan davası, töre cinayeti” gibi olgular karşısında ifşa hükümleri toplumu korumadan ziyade başka sorunlara yol açabilecektir. Buna karşılık ülkemizde ayrı bir cinsel suç sicilinin tutulması yine de birtakım avantajlar sağlayabilir. Elde edilecek verilerin sağlayacağı istatistiki bilgilere ve buna dayalı bilimsel değerlendirmeler ışığında cinsel suçlulukla mücadelede daha sağlıklı bir politika izlenebilir. Daha önce de ifade ettiğimiz üzere bu bilgiler, kolluk güçlerinin gerek önleyici idari gerekse adli faaliyetlerinde büyük kolaylık sağlayabilir ve kişisel olarak da suçta tekrarı önleyici bir etki doğurabilir.

5. Kanunun içerdiği düzenleme yeterince caydırıcı mı?

Esasen bu kanunlar, bilgilerin kamuya paylaşılması yönüyle cinsel suç faillerini tekrar suç işlemekten ziyade toplumun bu suçlulara karşı korunmasını amaçlamaktadır. Bir anlamda suçluların ıslahındaki başarısızlık karşısında toplumu koruma adına son çare olarak bilgilerin paylaşımı söz konusudur. Kuşkusuz ikincil bir etki olarak bunun caydırıcı bir yönünden de söz edilebilir. Bilgilerin güncel tutulması yükümü bağlamında izlenme hissini ve suç işleme halinde kısa sürede yakalanma korkusunun bir caydırıcılık etkisi olduğu açıktır. Ancak toplumun bilgilendirilmesi görünüşte pratik bir çare olsa da kalıcı ve gerçekçi değildir. Zira bilgilerin ifşasının belirli bir damgalamaya sebep olarak kişinin yeniden topluma dönüşünü daha da zorlaştırdığı bir başka gerçektir. Dolayısıyla cinsel suç faillerinin psikolojik ve psikiyatrik açıdan incelenerek tasnif edilmesi, özellikle sübyancı (pedofil) denilen failler açısından dürtü-kontrol terapisi gibi tedavi tedbirlerine ağırlık verilmesi daha insancıl ve önleyici olacaktır. Böyle bir yardıma ihtiyacı olan bir suçlu açısından sicile kayıt ve toplumun bilgilendirilmesinin caydırıcılığından söz edilemez.

Ülkemizde 2005 yılında gerçekleşen Türk Ceza Hukuku Reformu sonrasında infaz hukuku alanında da birçok yenilikler getirilmiştir. Bu bağlamda denetimli serbestlik kurumu, mükerrir cinsel suç failleri

açısından da özel olarak düşünülebilir. Mükerrir suçlulara özgü denetimli serbestlik tedbiri, cinsel suçlar nedeniyle mükerrir olanlar için, özel tedavi tedbirleriyle birlikte gözden geçirilebilir, bu bağlamda bir sicil veya takip sistemi öngörülebilir.